

Poslední měsíce s generálem Eliášem

Tento text z historie sepsal Dr. Hubert Masářík.

Statě:

[O autorovi](#)

[Poslední měsíce s generálem Eliášem](#)

[Proti Vlajkařům a přísluhovačům](#)

[Frank proti legionářům - vláda pro totální demisi](#)

[Naši přátelé: Němci, Maďaři, Sověti](#)

[Aktivističtí novináři v ofenzívě - Havelka musí odejít](#)

[Napětí mezi Frankem a Neurathem vzrůstá](#)

[Náš velký den: 21. červen 1941](#)

[Neurathova prohra znamená náš konec](#)

[Sbohem Lešku!](#)

[Rejstřík jmen](#)

O autorovi

Autor - Dr. Hubert Masářík - pracoval na československém ministerstvu zahraničních věcí od roku 1920. V letech 1921-1928 byl zástupcem vyslance v Bruselu, v letech 1929-1936 zástupcem vyslance v Sofii. Jako člen anglické delegace se zúčastnil mnichovské konference. Po okupaci Československa se dal K dispozici gen. Eliášovi, který ho jmenoval šéfem koordinačního odboru této vlády. Koordinační odbor soustřeďoval a vyřizoval zákroky a intervence u Němců a zabýval se stykem s konzulárním sborem v Praze. Zatčen byl o dva dny později než gen. Eliáš, 29. září 1941, vězněn na Pankráci. Na zákrok italského generálního konzula v Praze C. Carusa byl však koncem roku 1941 z vězení propuštěn a až do konce války zaměstnán u firmy Baťa. Po osvobození zvolen členem revoluční závodní rady v podniku, zároveň bylo proti němu na zvláštní přání dr. Beneše zavedeno vyšetřování. V prosinci 1946 byl Národním soudem zbaven obžaloby v plném rozsahu, soud se ustavil jako čestný a kladně zhodnotil jeho spolupráci s gen. Eliášem. Pak pracoval v průmyslu jako plánovač, naposledy na KNV v Praze. Od roku 1959 je v penzi a píše vzpomínky na svou činnost v diplomatických službách pro Československo.

Poslední měsíce s generálem Eliášem

Bílá místa z nedávné historie našich národů se pomalu zaplňují. Jsou to zatím osobní vzpomínky účastníků, kteří po dlouhou dobu dvaceti let nesměli mluvit. Je proto zcela samozřejmé, že jejich názory - některé více, některé méně - postrádají přísný objektivní soud historiků, že mnohdy nepostřehnou širší souvislosti, že po letech se jim některé události a činy jeví v jiném světle, než v jakém se skutečně staly. To však nemůže snížit dokumentární vklad těchto vzpomínek do celkového snažení o nezkreslenou pravdu, o pravdu o nás samotných. Snad nejvíce přešlapování a rozpačitého mlčení bylo kolem období, kdy v čele státu stál dr. Emil Hácha. Mnichovská kapitulace byla bez přihlídnutí k mezinárodní situaci vykládána jen a jen jako zrada, činnost protektorátních vlád jen a jen jako lokajská kolaborace a snaha po likvidaci národa. Ale žádný společenský proces není tak jednoduchý, aby mohl být

jednoznačně negován či glorifikován; činnost protektorátních vlád vyžaduje seriózní rozbor, slyšení všech hlasů, zvážení všech činů a souvislostí.

Jeden z těch hlasů, které by měly být slyšeny, patří autorovi vzpomínek "Poslední měsíce s generálem Eliášem", neboť byl mezi těmi, kteří politiku této vlády určovali.

Generál Alois Eliáš se mezi členy československé vlády objevuje poprvé 1. 12. 1938, kdy ve vládě Rudolfa Berana vedl ministerstvo dopravy. Tato vláda pokračovala ve stejném složení i po zřízení protektorátu až do 27. dubna 1939, kdy dochází k prvním změnám. Na doporučení dr. Havelky jmenuje Hácha novým předsedou vlády generála Eliáše. Eliáš byl v té době už členem odbojové skupiny "Obrana národa", spolupracoval i s jinými odbojovými skupinami, měl spojení s Londýnem. O činnosti gen. Eliáše až do jeho zatčení 27. září 1941 vypráví jeden z jeho nejbližších přátel.

Vánoce 1940 a Nový rok 1941 byly pro generála Eliáše bezvýchledné a více než chmurné. V průběhu svátků se sešel dvakrát s dr. J. Havelkou a se mnou k podrobnějšímu rozboru situace, v níž se ocitl jako předseda protektorátní vlády. V zahraniční politice přinesl uplynulý rok porážku Francie a obsazení velké části západní Evropy Němci. Informace mého belgického přítele R. Wernera z 26. března 1939, kterou jsem Eliášovi předal, předvídala sice správně porážku Francie a obsazení poloviny země, my však přesto, že jsme v důsledku této zprávy s možnou porážkou Francie počítali, jsme byli přece překvapeni jejím spádem a rozsahem. Anglie vzdorovala, nebylo možno však říci, že Hitler se už nepokusí o útok na samotný ostrov. V září 1940 jsem donesl Eliášovi vzkaz amerického diplomata G. Kennana byl po válce velvyslancem v Moskvě a Bělehradě z Berlína, jenž přibližně do jednoho roku předvídal rozšíření proti-německé koalice o USA a Sovětský svaz. V lednu 1941 však nebylo možno pozorovat ještě změny v postoji těchto velmocí. Amerika setrvala v neutralitě, i když usnadňovala nákupy těžce ohrožené Anglii, a Sovětský svaz právě v lednu 1941 uzavřel novou obchodní dohodu s Německem o velkých dodávkách obilí a surovin (rudy, bavlna, petrolej), které Německo tak nutně potřebovalo. Musím říci, že v tomto období se naše přesvědčení o porážce Hitlerova Německa zúžilo na víru nedoloženou fakty. Byli jsme natolik deprimováni, že jsme nebrali tehdy stoprocentně ani seriózní vzkaz Kennanův, ač později události roku 1941 měly překvapujícím způsobem potvrdit úplnou jeho správnost.

Situace na domácí frontě byla však pro Eliáše a jeho kruh neskonalé horší, přičemž perspektivně jsme nemohli předvídat nic než další zhoršení, jeho programem bylo zdržovat, oddalovat a zeslabovat německá opatření proti nám namířená, zachraňovat lidi i materiální hodnoty, synchronizovat činnost s akcí dr. Beneše v Londýně, udržovat pokud možno jednotnou frontu národa v negativním smyslu vůči Němcům a připravovat odboj, poskytovat pomoc odbojovým skupinám zase v souladu s vývojem situace na frontách a ve světě. Když jsme spolu probírali podle těchto bodů situaci na začátku 1941, ve všech směrech jsme mohli konstatovat jen pronikavé zhoršení. K. H. Frank nenáviděl Eliáše od začátku, již v roce 1939 označil jeho vládu za vládu s rozeklaným jazykem, vlastně říši nepřátelskou. Eliášovo postavení v lednu 1941 viselo na dvou slabých nitkách - jednou byl dr. Hácha, který pro nacisty jako řádně ústavně zvolený prezident představoval jedinou hodnotnou figuru na protektorátní šachovnici. Hácha však na konci roku 1940 pod opakovanými nárazy událostí se stával již senilním a ovlivňování jeho osoby ve smyslu Eliášovy politické linie záleželo čím dál tím více na tom, zda u něho zůstane Havelka, který vykonával na Háchu často rozhodující vliv pro přijetí Eliášovy linie. Druhou a zase tenkou nití byl dosud kladný postoj protektora v. Neuratha vůči Eliášovi, jenž byl udržován hlavně naším soustavným stykem s protinacisticky zaměřenými lidmi z Neurathova kabinetu, vyslancem G. Völckersem a dr. R. Thileniem, jenž

jak později vyšlo najevo, byl přímo činný v hnutí odporu proti Hitlerovi. Avšak konflikt mezi Neurathem a Frankem, vzniklý hned na začátku protektorátní éry, se dále zostřoval v neprospěch Neurathův, Frankovi podléhající gestapo a sicherheitsdienst se snažily postupně odstranit z nacistického hlediska nespolehlivé živly z Neurathova okolí. Naopak Volckers a Thilenius v hovorech se mnou už se nerozpakovali mluvit o Frankovi jen jako o "tomto chlapovi" (dieser Karl) a o gestapu jako o "našich černých" a velký sál v prvním patře Černínského paláce se stal zemí nikoho mezi dvěma frontami, kde Neurath a Frank žárlivě konfrontovali, kdo ke komu přicházel. Pozice Neuhathova zřejmě slábla. Také v protektorátní vládě, na začátku skutečně solidární, se ukázaly trhliny, ministr spravedlnosti a později náměstek předsedy vlády dr. J. Krejčí začal už dělat politiku na vlastní pěst jak v poměru k Němcům, tak v Národním souručenství, a občas navštěvoval Franka k nelibosti generála Eliáše, jenž trval na tom, aby z důvodu národního zájmu styk s německými místy byl soustředěn výhradně na dvě místa, kancelář presidenta s Havelkou v čele a na předsednictvo vlády, kde tento styk měl Eliáš a já jako vedoucí koordinačního odboru, právě za tímto účelem zřízeného.

Proti Vlajkařům a přísluhovačům

Národní souručenství splnilo to, co jsme v roce 1939 od něho očekávali - v nejhorších měsících po porážce v Mnichově, roztrhání a okupaci republiky se podařilo soustředit většinu národa do této organizace vůči Němcům tehdy ve zdrcující většině negativisticky zaměřené, podařilo se paralyzovat hnutí Němcům přátelská, jako skupinu ANO, Vlajkaře a Gajdovy fašisty. Samozvaný agrární předseda Hrubý byl paralyzován ostře protinacistickým důstojníkem, plukovníkem Drgačem ve funkci hlavního tajemníka a stejně tak protinacistickými místopředsedy, sociálně demokratickým dělníkem O. Matěchou a lidovcem H. Strachwitzem. Ostatně se podařilo Hrubého brzy nahradit, sice rovněž příslušníkem agrární strany Nebeským, který ale po stránce národní byl spolehlivý. V zimě 1940-1941 už nastalo jiné období charakterizované tím, že na jedné straně Němci kolem Franka prováděli soustavně zákroky proti nejlepší lidem v Národním souručenství také na venkově, na druhé straně naši vlastní lidé, Němci získaní žurnalisté a vlajkaři, se snažili získat rozhodující vliv na vedení Národního souručenství a tím buď donutit Eliáše k radikální změně kursu, anebo jej vůbec dostat z vedení vlády. Plukovník Drgač byl již v roce 1939 zatčen gestapem pro velezradu, jeho stejně protinacistický nástupce rada nejvyššího správního soudu dr. V. Mrazík byl již také u Němců dostatečně očerněn. Z vedení odborové ústředny odešel radikální protinacistický J. Zelenka, jeho nástupce V. Stočes byl sice stejně spolehlivý, byl však už povahově měkčí a v odborové ústředně se ukázalo několik slabých jednotlivců.

V rozhlase, jenž i po Němci vynucené reorganizaci z jara 1940 podléhal Eliášovi a kde jsem byl Eliášem jmenován předsedou správní rady, se již hlasitě projevil s Němci pracující skupinka několika osob s intendantem J. Karešem v čele, stejně tak v Dělnickém rozhlase začala vystupovat nacistům nakloněná dvojice Korb-Sedláček. Když jsme je spolu s ředitelem Dělnického rozhlasu O. Matěchou od mikrofonu odehnali, dostali se tam oklikou přes nacistická úřední místa.

Jednou z nejhorších skutečností však byl fakt, že český správní aparát vůbec přestával postupně poslouchat Eliáše a jeho vládu a přecházel víc a víc na plnění příkazů nacisty dosazených oberlandratů, jejichž směrnice byly přirozeně v příkrém rozporu se směrnicemi Eliášovy vlády. Za oberlandraty stálo gestapo. Jeden z Jasných důkazů Jsme mohli vidět na utlumen! akce, nařízené Eliášem za účelem zlepšení životních podmínek dělníků na Kladně. Poslanec Hladký napsal po válce dne 8. 7. 1945, že Eliáš a já jsme se snažili pomoci

Kladensku a zlepšit dělnické poměry, především bytové poměry zhoršené přistěhováním uprchlíků ze severu. "Němci a těžkopádnost našeho aparátu to zmařili" - říká J. Hladký; slovo těžkopádnost v tomto případě je příliš slabé a nevyjadřuje tehdejší smutnou skutečnost. Když jsme probrali všechny tyto aspekty naší tehdejší situace, došli jsme k jednoznačnému závěru, že jediným politicky zdůvodněným řešením tohoto nepříznivého vývoje bude hromadná demise vlády i presidenta. Podle Eliáše to měla být "poslední služba národu". Ještě jsme uvažovali, zda by se nemělo počkat na Výhodnou synchronizaci s nějakou významnou zahraniční událostí, jakou by mohlo být rozšíření protiněmecké koalice nebo mezinárodní uznání Benešovy akce v Londýně. K. H. Frank nám i tuto úvahu škrtl tím, že hned na začátku roku 1941, jako obvykle v nepřítomnosti v. Neuratha, spustil frontální útok na legionáře a celkem zřetelně i na Eliáše.

Frank proti legionářům - vláda pro totální demisi

Frankem podepsaný a v revui "Böhmen und Mahren" pod titulkem "Omyl v zásadní věci" uveřejněný útok proti legionářům byl siláckým výkonem. Legionáři byli označeni za jedovatou nákazu celého národa, nositele šeptané protiněmecké propagandy. Při tom podle Franka legionáři obsadili zpravodajskou službu i vedoucí místa v Národním souručenství - na jejich činnost usuzoval Frank z případu generálního tajemníka plukovníka Ďrgače, jenž byl zatčen pro velezradu. Závěr byl jasný a řízný: dokud legionáři mohou dále působit, je spolupráce Němců s Čechy vyloučena, proto je nutno je všechny vyloučit. A aby nebylo omylu, že se věc týká především Eliáše, byla tam vložena věta o tom, že legionáři jsou nadále činní ve vedoucím postavení na mnohých místech státní správy.

Po Článku následoval Frankův přepis souvislosti s restrikcí státních úředníků, aby všichni legionáři bylo propuštěni z veřejných služeb. Naše trojka se sešla ihned po Frankově útoku a uvažovala o nově vzniklé situaci. Bez dlouhé úvahy jsme byli pro totální a okamžitou demisi vlády i presidenta. Věc spěchala, nebylo možno čekat na návrat Neurathův, bylo tedy nutno mluvit s K. H. Frankem. Bylo nám jasné, že Eliáš v této věci jako legionář k němu nemohl a také nechtěl jít, já nebyl ministrem, ke Krejčímu jsme už dlouho neměli důvěru a tak jako už několikrát tuto krajně nevděčnou úlohu vzal na sebe Havelka.

Havelka šel k Frankovi, ale dostal se hned na začátku rozmluvy s Frankem do ostrého konfliktu, když přirovnal naše legionáře k henleinovcům na straně německé - tím rozmluva končila. Ale mezitím se vrátil Neurath a podle svého oblíbeného způsobu prohlásil, že netřeba Frankův projev brát tragicky, vše se zase uklidní. My jsme však setrvali na původním rozhodnutí a začali aktivně připravovat hromadnou demisi. Každý z nás si vzal na zpracování jednoho nebo dva členy vlády. Mně uložil Eliáš projednat věc s Bubnou a pro případ potřeby zařídít, aby formální návrh na demisi podal právě on. U Bubny mi stačil velmi krátký výklad, aby se prohlásil úplně solidárním s Eliášem. "Nemohu říci, že by mně legionáři zrovna byli nejbližší, ale zde jde o národ jako takový a o Eliáše osobně. Jsem Čech a Eliáš je můj přítel, kdyby mne to mělo stát vězení gestapa, tak půjdu s Eliášem do konce. Uznávám plně politické důvody pro demisi, už jsme konečně hráli komedii dost dlouho a já jsem ochoten dát návrh na úplnou a hromadnou demisi. Ostatní za Eliášem stojící ministři, v první řadě Klumpar, dali obdobná prohlášení. Osobně jsem považoval tedy demisi za. rozhodnutou - v den rozhodnutí ve vládě si mne pozval Eliáš na večer do Kolovratského paláce Když jsem k němu přišel, byl ve stavu u něho nezvyklého podráždění: "Představ si, v poslední chvíli přišel vzkaz dr. Beneše, abychom nedemisionovali, abychom zůstali a pokusili se chránit legionáře, jak jen nám bude možné." Pak přišel Havelka - všichni tři jsme měli pocit, že Beneš bude na omylu - Eliášova vláda už stěží bude mít možnost něco zachraňovat. Ptal jsem se, jak to proběhlo v

ministerské radě. Oba mi potvrdili, že Eliášovi věrní ministři byli všichni pro demisi. Jak uvádí Havelka ve svých pamětech, když se vrátil do ministerské rady po obdržení vzkazu dr. Beneše začal najednou Krejčí radit k opatrnému postupu. Na to navázali Eliáš a Havelka, jediní zasvěcení do Benešova vzkazu, a podepřeli k překvapení ostatních najednou stanovisko Krejčího, jenž byl samozřejmě pro odklad. Klumpar žádal ihned po schůzi Havelku o vysvětlení zvratu, když mu byl řečen důvod, akceptoval řešení.

Naši přátelé: Němci, Maďaři, Sověti

V únoru 1941 jsem byl k velikému překvapení jako předseda rozhlasu pozván na večeři ke kněžně Rohanové na zámek Sychrov, k pozvání byla připojena věta, že věc, o níž chce se mnou mluvit, bude zajímat i generála Eliáše. Na zámku Sychrově jsem se ocitl v exkluzivní aristokratické společnosti. Mezi pozvanými byl panující kníže z Lichtensiemu, řada jiných šlechticů, nikdo však ze šlechticů s námi spolupracujících, byli to příslušníci německé šlechty. Druhým a posledním Čechem při večeři byl virtuóz dr. A. Plocek. Sledoval jsem pozorně politické hovory při večeři - protinacistickou tendenci jsem mohl pozorovat pouze u hostitelky Rohanové a jejího starého otce rakouského šlechtice, jenž před I. světovou válkou byl ministrem zeměbrany, kníže z Lichtensiemu se snažil být neurádním, snad vzhledem k mé přítomnosti. Po večeři si mne vzala Rohanová stranou, a řekla mi ku podivu otevřeně, že na rozdíl od svého manžela nemá sympatie k nacismu, že jí jde o záchranu velké kulturní hodnoty celoevropského významu, o materiální záchranu České filharmonie. Je hotova organizovat v kruzích šlechty velkou sbírku pro záchranu filharmonie, sama přispěje podstatně. Poděkoval jsem "jménem Eliášovým i svým, ale ujistil, že Eliáš má ještě prostředky, aby udržel filharmonii. Podle pravdy jsem jí řekl, že z příkazu Eliášova osobně každý měsíc uvolňuji prostředky pro Filharmonii. Nemáme sice moc ale peníze na záchranu České filharmonie Eliáš dosud má.

Rovněž v únoru 1941 se najednou u mne v kanceláři ve Stakově akademii oběvil maďarský diplomat F. De Mengele-Maross. Znali jsme se dobře z dvacátých let z Bruselu, kdy jsem častěji s ním a jeho šéfem, vyslancem Voračickým z Paběnic (psáno Woracziczky de Pablenitz). chodil do divadel a jiných podniků. Tentokrát přišel, jak mi řekl, s významným vzkazem maďarského ministerského předsedy hr. P. Telekyho generálu Eliášovi. Odešel jsem s ním do Kolovratského paláce a představil ho Eliášovi. Vzkaz byl skutečně zajímavý a má jistý historický význam pro politické styky mezi námi a Maďary. Hrabě Teleky vzkázal Eliášovi, že přišel k závěru, že oba národy, český i maďarský, jsou stejně smrtelně ohroženy německým, nabízí proto Eliášovi společnou obranu proti Němcům, toto společenství bude tím snazší, že už nestojí mezi námi slovenská otázka. Eliáš odpověděl, že výslovně musí nechat stranou všech hovorů i jednání Slovensko, že však jinak se ztotožňuje s úsudkem hr. Telekyho o smrtelném nebezpečí pro naše národy ze strany Německa a že vítá myšlenku společné obrany. F. Marossy ještě poznamenal, že podle jejich úsudku náš spojovací úředník v Budapešti není dosti politický, Eliáš slíbil výměnu a skutečně dr. B. Rieger v Budapešti byl nahrazen dr. P. Fíšou. Je třeba zaznamenat, že osud obou, jak hr. Telekyho, tak A. Eliáše, se brzy naplnil. Hrabě Teleky, když se měl podle Hitlerova pokynu připojit k tažení proti Jugoslávii, spáchal sebevraždu již dne 6. dubna 1941, generál Eliáš byl gestapem zatčen 27. září a rychle odsouzen k smrti.

Zachoval se mi zcela stručný záznam z poloviny března o změně postoje sovětského generálního konzula vůči nám. Jak známo, po okupaci zůstal v Praze místo vyslanectví jen sovětský generální konzulát, stejně tak v Moskvě po uzavření německo-sovětského paktu bylo zrušeno naše vyslanectví, zato slovenský Tisův režim tam zřídil vyslanectví, vyslancem v

Moskvě byl Tisův bratr. Po přepadení Sovětského svazu Hitlerem se ovšem zase situace změnila v náš prospěch. Sovětský generální konzul v Praze se s námi stykal pouze při řídkých recepcích konzulárního sboru (styk s konzulárním sborem spadl do kompetence mého odboru) na Hradě neb na konzulátech při oslavách státních svátků. Jistě měl své styky s našimi komunisty, k nám byl vždy osobně přívětivý, ale politicky neutrální. Když jsem se s ním setkal 15. března 1941 na maďarském konzulátě, zaujal jiný postoj - přišel mne ujistit, že dnešní náš stav není nijak trvalý, není třeba, abychom my s Eliášem ztráceli naději. Další záznam z března 1941 se týká druhé osobní intervence u Neuratha ve věci mého kolegy dr. J. Jíný, zatčeného v souvislosti s odbojovou skupinou, napojenou na Londýn. Když jsem zdůrazňoval špatný zdravotní stav zatčeného přerušil mne Neurath větou: "Myslím, že Jína je také uvobodný zednář - víte naše gestapo nemá zednáře nijak v lásce - to půjde asi těžko." - Neurath před mnoha léty byl sám členem zednářské lože, jak mi řekl dr. Thilenius.

Aktivističtí novináři v ofenzívě - Havelka musí odejít

Duben roku 1941 přinesl další a citelné oslabení naší protiněmecké fronty a odstranění jednoho člena naší trojky, Havelky. Dám v této věci slovo jemu samotnému, jak o tom píše ve svých záznamech: "Na počátku dubna 1941 red. Krychtálek požádal mne, Krejčího a Ježka o interview v otázce, co soudíme o stanovisku Jugoslávie, kde byl proveden převrat a zahájena válka s Německem, a to vzhledem ke kroku Háčově ze dne 15. března 1939. Všichni jsme odmítli. Redaktor Krychtálek mne upozornil, abych byl opatrný, poněvadž o interview žádá sám voň Gregory. Mezitím padl Bělehrad, K. H. Frank řekl a také napsal, že naše jednání - odmítnutí interviewu, je jednání říší nepřátelské, z něhož vyvodí důsledky. Nato šli ministři Krejčí a Ježek k Frankovi se omluvit, já jsem nešel. Voň Neurath přes vyslance dr. Mastného požádal Háchu, abych odešel z kanceláře presidentovy a zůstal jen v dopravě. Poté došlo k mé přímé rozmluvě s voň Neurathem. Já jsem řekl, že nemohu odejít z Hradu, z kanceláře presidentovy, nato odpověděl Neurath, že bude nucen použít práva protektora, že mne osobně prosí, abych demisi přece podal. Řekl jsem Neurathovi: "Žádný Čech nemůže být loajální k říši za poměrů, jaké se zde vyvinuly." Odpověď Neurathora (příznačná pro poměry v protektorátu a rozdíl mezi táborem Frankovým a Neurathovým): "To skutečně je sotva možné, ani sám Krychtálek není zcela loajální" Nato mne požádal, abych opustil Prahu a vyhnul se styku - (zde byla narážka na naši trojku - HM). Toto jsem slíbil. Eliáš na to chtěl reagovat demisí celé vlády, ač Beneš byl tehdy výslovně proti demisi."

Havelkovou neočekávanou demisí jsme byli oba s Eliášem přivedeni z rovnováhy. Všichni tři jsme byli na sebe zvyklí, rozuměli jsme si bez řeči, Havelka byl zárukou, že při postupujícím slábnutí Háčově nedostanou se v presidentské kanceláři ke slovu vlivy už ne tak protiněmecké. Po Havelkově odchodu jsme neměli tu oporu v presidentské kanceláři jako dříve, dr. Popelka byl jen poslušný úředník a začal se tam uplatňovat vliv dr. Klimenta.

Pro nás dva tato demise byla předzvěstí brzkého zakončení práce i nás obou.

Květen 1941 přinesl také takové změny ve vedení Národního souručenství, že Eliáš ztratil poslední stopu zájmu na této instituci. Plak "aktivistických" žurnalistů, kombinovaný s německým tlakem, podpora, kterou dr. Krejčí "aktivistům" věnoval, odstranění dr. Havelky z presidentovy kanceláře, to vše vedlo k radikální výměně vedoucích osob. A v čelo Národního souručenství na místě Nebeského byl jmenován Jan Fousek, "rytíř řádu Marie Terezie" (jeho nejvyšší rakouské vyznamenání z první světové války) a ten nemohl přirozeně mít nic společného s legionářem Eliášem.

Koncem května při jedné z našich ranních společných cest pěšky do kanceláře mi řekl Eliáš rovnou, že jemu nejmilejším řešením by byla likvidace Národního souručenství - svoji úlohu v roce 1939 splnilo, teď za nového vedení může jen naší věci škodit. Bohužel na likvidaci nebylo už pomyšlení.

Naše starosti rostly dokonce i v rozhlase. Personál českého rozhlasu, zvětšený o české zaměstnance rozhlasových stanic na Slovensku, ve své zdrcující většině choval se čestně a statečně - kolik z nich bylo zatčeno, hlavně z technického odboru, kolik zahynulo! Totéž platilo o závodní radě vedené Jeremiášem, později Dismanem. Přece jak jsem se zmínil však byly tam proněmecké buňky, s nimiž jsme museli svádět nesnadné boje. Prvou takovou buňkou byl intendant Kareš, jeho zástupce Pěkný a snad ještě dva lidé z jejich okolí. Měli velmi zákeřnou metodu - podali mně jako předsedovi písemně "iniciativní" návrh ve směru spolupráce s nacisty, jeho kopii předali Němcům, hlavně důvěrníku gestapa v rozhlase a pak se čekalo, jakým způsobem já s Eliášem návrh umrtvíme!

Tímto způsobem rostla naše provinění v záznamech gestapa. Uschoval jsem si tři originály takových typických "podnětů" z měsíce června 1941. Návrh z 13. června podepsaný Karešem a Pěkným: "Pane předsedo, uvažujeme o plánu zařadit do rozhlasových přednášek i rozhovor s vojínem říšské branné moci. Takový rozhovor by mohl velmi účinně přiblížit německého vojáka českému posluchači a mohly by v něm být z obou stran tlumočeny myšlenky značné váhy politické i mravní." V závěru žádají, abych jim opatřil souhlas říšských míst. O den později zase písemně, čili s kopií pro Němce, navrhuji pozvat protektora a K. H. Franka do českého rozhlasu. Při této návštěvě by zpíval Ludikar, jenž tehdy sympatizoval s Němci. Podněty byly Eliášem a mnou uloženy ad acta.

Napětí mezi Frankem a Neurathem vzrůstá

Řekl jsem hned na počátku, že jsme byli svědky v roce 1940 a začátkem 1941 zhoršování poměru mezi Neurathem a Frankem. Také nejhorší zásahy Frankovy se děly obvykle v době, kdy Neurath nebyl v Praze přítomen - tak tomu bylo zastřílení studentů v roce 1939 tak také tomu bylo při článku proti legionářům v lednu 1941. Na druhé straně naše vyhlídky na docílení nějakých úlev nebo propuštění vězňů, stoupaly, když Frank nebyl v Praze. Koncem roku 1940 mi dr. Thilenius důvěrně poradil, abychom si nechávali naléhavé případy na dobu Frankovy nepřítomnosti. Skutečně se nám tak podařilo osvobodit např. dvě stě studentů. Tedy tento spor byl nám dobře znám stejně jako skutečnost, že Frank měl za sebou vedení nacistické strany v Berlíně.

Dne 23. května 1941 navštívil mne v bytě Andor Hencke, poslední správce německého vyslanectví v Praze před okupací, povýšený pak na státního podtajemníka v německém ministerstvu zahraničí. Přišel k nám s manželkou, jak řekl, na zdvořilostní návštěvu. Na konec návštěvy si mne vzal stranou a zeptal se mne, zda je mi znám osobní spor Neurath - Frank. Když jsem přisvědčil řekl mi důvěrně, že tento spor nabyl v posledních týdnech takových rozměrů, že do 3-4 měsíců lze čekat velmi dramatické rozuzlení. Upozorňuje mne, že při tomto rozuzlení prohrávající stranou bude rozhodně Neurath, poněvadž nacistická strana stojí bez výhrad za K. H. Frankem a Neurathovi vytýká měkkost a slabost. Ještě týž den jsem měl schůzku s Eliášem a podrobně mu vyličil svoji rozmluvu s Henckem. Oba jsme podrobili znovu poctivému rozboru naší situaci uprostřed tohoto konfliktu, jenž nám byl od počátku znám, a probrali možnosti našeho styku a orientace. Závěr byl týž jako onen, který jsme udělali oba spolu s Havelkou v roce 1939. I když jsme si plně vědomi slabosti Neurathovy pozice, i když musíme počítat s jeho porážkou, nemůžeme navázat styky s K. H. Frankem.

Každým takovým kontaktem bychom zradili sami sebe, poškodili zahraniční akci, poněvadž Frank by z nás jen tahal prohlášení proti Londýnu a naprosto nic bychom tím nezískali. Frank nepřestane ani v takovém případě nenávidět Eliáše a ani v nejmenším neopustí svůj plán na zničení našeho národa. Když jsme uvažovali o krátké lhůtě, týkající se Neuratovy prohry, řekl Eliáš, že si je vědom zcela jasné souvislosti jeho vlastního osudu s touto událostí, že cítí, jak se to pro něj na všech stranách rychle horší, nechce a nebude však ničeho měnit na dosavadním postoji, jen by si přál, aby mezitím přišla nějaká zahraniční změna ve smyslu Kennanova vzkazu v náš prospěch.

Začátkem Června 1941 mi telefonoval pozdě odpoledne vyslanec Völckers se žádostí, abych jej ihned navštívil v jeho pracovně v Černínském paláci. Když jsem k němu přišel, zavedl si mne jako vždy, když měl důvody k opatrnosti, do hlubokého okenního výklenku daleko od telefonů, aby mi předal, jak řekl, důležitou informaci pro generála Eliáše. Podle něho si téhož dne Neuruty a on prověřili, že před dvěma dny přišel ke K. H. Frankovi na návštěvu Člen protektorátní vlády Krejčí. Frank vysvětlil Krejčímu, že postoj generála Eliáše se poslední době čím dál tím otevřeněji nepřátelským vůči říši, takže on bude nucen vyvodit z toho důsledky a Eliáše tak či onak odstranit. Výsledkem tohoto rozhovoru bylo, že Krejčí nabídl K. H. Frankovi, že je ochoten převzít nástupnictví po Eliášovi. Völckers dodal, že pokládal tuto dohodu Frank-Krejčí za velmi vážnou věc vzhledem k Frankově pozici ve straně. Položil jsem mu tedy malou otázku, jaký je poměr Neurathův k Eliášovi vzhledem k této informaci. Na to mi odpověděl Völckers, že Eliáš i dnes má Neurathovu důvěru. Jel jsem okamžitě k Eliášovi a předal jsem mu tuto významnou informaci. Ač Eliáš neskrýval přede mnou nedůvěru ke Krejčímu, přece jim zpráva otřásla. V rozmluvě se mnou však přešel na ono důležité téma, kterým Jsme se zabývali od vánoc - otázkou hromadné demise vlády a presidenta. Beneš z Londýna v červnu na rozdíl od lednové krize legionářská, kdy zcela připravenou demisi zmařil tím, že požádal o další setrvání vlády a hájení legionářů podle daných možností, své stanovisko změnil, pravděpodobně v souvislosti s akcí, směřující k uznání jeho vlády v exilu, a požádal Eliáše o provedení hromadné demise. Po Völckersově informaci nám bylo jasné, že na skutečně hromadnou a úplnou demisi už je pozdě, nacisté odstraní jen Eliáše, nahradí jej Krejčím, provedou ještě další změny ve vládě a Háchu přimějí k setrvání v úřadu. Znovu jsme litovali promarněné příležitosti z ledna 1941 za legionářské krize.

Náš velký den: 21. červen 1941

Skutečně velkým dnem a mezníkem Eliáše a mne bylo přepadení Sovětského svazu Hitlerem dne 21. června 1941.

Dlouho jsme rozebírali všechny aspekty této historické události. Vrátili jsme se k našim hovorům z jara 1939, kdy po tragické zkušenosti Mnichova jsme viděli pro budoucnost nejlepší řešení v tom, že by se přiblížila jiná velmoc než Německo – tedy Sovětský svaz – k našim východním hranicím. A vzpomněli jsme několika schůzek po uzavření paktu sovětsko-německého v srpnu 1939. Tehdy jsme nechávali stranou otázku, která trápila řadu členů komunistické strany, zda pakt německo-sovětský zapadá do rámce marxismu-leninismu či nikoliv. My jsme viděli u Stalina pohnutky čistě mocensky politické, které jeho krok činily pochopitelným. Stalin přelstil Západ, který spekoval s konfliktem německo-sovětským, zesílil své pozice na západních hranicích, odčinil okleštění sovětského území mírovými smlouvami z roku 1919 a získal čas, drahocenný čas. Musím říci, že my jsme si ovšem ze sovětsko-německého paktu odvodili také určité závěry pro naši českou politickou situaci. Jedním z důvodů, proč nás Západ obětoval v Mnichově, byla snaha za každou cenu získat čas. Také Stalin získal čas, zase drahocenný čas, dohodou s Německem. Náš závěr tedy zněl, že

stejně i my, kteří jsme se nacházeli v neskonale horší situaci, máme právo na získávání času. V roce 1946 jsem sepsal pro Národní soud při procesu s vládou Beranovou Eliášův program, který je celý otištěn v rozsudku nad touto vládou. Na sovětsko-německý pakt se vztahuje tato věta: "Eliáš byl nepřítelem dvojí morálky, Jedné pro velmoci, které by směly dělat kompromisy, a druhé morálky pro malé státy, které by nekompromisně měly se dát obětovat" (strana 111 rozsudku). Čili my jsme nehodlali uznávat zásadu "Quod licet lovi non licet bovi". My jsme chtěli získávat pro náš národ čas až do rozšíření proti-německé koalice a přiblížení se fronty k našim hranicím. Přiznám se dále, že jsme pečlivě schovávali výměny projevů a telegramů mezi Berlínem a Moskvou v době trvání paktu. Sloužily nám nepřímo jako pomůcka k srovnání s tím, co nám je asi politicky únosno či neúnosno v poměru k Berlínu. Cituji jen namátkou Molotovův projev z 11. listopadu 1939: "Je to úplný převrat v poměru mezi Německem a Sovětským svazem, který vedl k vytvoření trvalého přátelství mezi těmito dvěma největšími státy v Evropě. Sovětský svaz sleduje s hlubokým porozuměním boj Německa za odstranění versailleského systému."

Opakuji, že jsme chápali Stalinovy mocenské motivy pro uzavření paktu, ale vycházejíce z pangermánského programu, z Hitlerovy knihy "Mein Kampf" a ze skutečností, že vyřízení Československa a Polska mohlo být pro Hitlera jen nástupem k získání skutečně velkého "životního prostoru" v oblasti Sovětského svazu, nepovažovali Jsme pakt za trvalý. Neměli jsme však představu ani o čase, ani o způsobu jeho odstranění. Teprve vzkaz George Kennana z 11. září 1940 nám dal jakýsi časový údaj - vzkaz obsahoval údaj přibližně jednoho roku, v němž Sovětský svaz a USA budou zataženy do válečného konfliktu. Už jsme pomalu v denních těžkých starostech zapomínali na tento vzkaz, když přepadení Sovětského svazu 21. června 1941 přineslo časově přesné splnění této poloviny vzkazu.

Eliáš jako voják počítal s počátečními neúspěchy Rudé armády, hlavně v důsledku čistek, dosud nezahojených ran, slabin motorizace a slabšího letectva, pevně však věřil, že Rudá armáda, hájící se uvnitř hranic proti útočníku, vydrží nakonec nápor.

Tedy oba jsme byli optimisty co do odolnosti Sovětského svazu, jeho armády i obyvatelstva.

Další pro nás příznivou skutečností byl fakt, že napětí mezi USA a Hitlerovým Německem rostlo vůčihledě, takže Jsme se mohli právem domnívat, že i rozšíření protiněmecké koalice na USA se splní v čase G. Kennanem předvídaném. Ostatně byl zde další pro nás velmi významný fakt, že konečně došlo k uznání Benešovy vlády anglickou vládou - Benešovy depeše, v této záležitosti Eliášovi zaslané, byly nám ohromnou posilou, přičemž Beneš musel také ocenit loyální Eliášovu spolupráci.

Bohužel, proti těmto významným zlepšením v zahraničně politických vyhlídkách naše fronta proti Němcům u nás doma se začala prudce a nezadržitelně horšit a nabývat pro Eliáše katastrofální podoby.

Po přepadu Sovětského svazu Hitlerem jsme dávali s Eliášem pozor na to, aby z některé pronacistické skupiny u nás nevyšel nápad na organizování sboru dobrovolníků pro boj Němců proti Sovětskému svazu. Naši vlajkaři a fašisté měli totiž dosti vzorů v obsazených zemích západní Evropy; v Dánsku a Norsku byla organizována standarta "Wiking" a v Belgii dokonce dvě standarty "Vlenderen" a "Watlonie". Znaje vlámské extrémisty z doby svého působení v Belgii, nedivil jsem se sboru jejich dobrovolníků, zato standarta francouzsky mluvících Valonů mne překvapila.

Neurathova prohra znamená náš konec

Vlajkaři kupodivu mlčeli, stejně tak pražští fašisté. Zato se ozval vůdce ostravských fašistů J. Niemczyk, který se současně obrátil na protektora Neuratha a na český rozhlas se žádosti o zveřejnění jeho výzvy k tvoření legie dobrovolníků k boji proti Sovětskému svazu. Na poradě s Eliášem jsme se rozhodli akci v zárodku umlčet. V rozhlasu byla založena ad acta, na druhé straně jsem byl vyslán k Neurathovi s pokynem docílit stejné vyřízení i u něho. Vyložil jsem napřed Völckersovi a pak Neurathovi Niemczyka jako smutně proslulou osobu ostravského podsvětí a hlavně jako majitele nevěstince. Můj závěr byl, že jméno říšské branné moci nesnese spojení s podobným individuem. Když jsem předal také písemný záznam, souhlasil Neurath s tím, že výzvě nebude dána publicita.

Správnost Henckeovy informace o blízké Neurathově prohře potvrzoval fakt, že Frank a gestapo postupně odstraňovali antinacisty z Neurathova okolí. Vyslanec Völckers, zatížený již beztoho rasovým původem své manželky, byl vyšetřován, odstraněn byl jiný úředník neonacista, začátkem června 1941 přišla řada na dr. R. Thilenia, osobního tajemníka Neurathova. Tento býval ve styku se mnou velmi otevřený, bylo mi jasno, že je proti nacistům, teprve při setkání po válce mi řekl, že byl členem hnutí odporu proti Hitlerovi. Byl najednou odstraněn z Prahy do Rumunska. Na rozloučenou s ním uspořádal čaj bývalý rakouský šlechtic, v Praze usazený hrabě Schallenberg-Krassl. Bylo to 25. června 1941, tedy několik dnů po přepadení Sovětského svazu Hitlerem. Byla tam malá společnost Němců, většinou těch, kdož se neexponovali nacisticky, z Čechů jen já a můj zástupce v úřadě, legační rada dr. Dittrich. Jak píšeš jinde, rozšíření války vzbudilo u Eliáše a mne naději, že celá situace se časem zvrátí, situace doma se však mně stejně jako Eliášovi zdála úplně beznadějnou a bezvýchodnou. Asi jsem také měl výraz, který odpovídal těmto Černým myšlenkám. Přišel ke mně Thilenius, odvedl mne stranou a ptal se, proč mám tento ustaraný výraz - moje odpověď zněla, že on jistě chápe, že mám všechny důvody se neusmívat. Nato mi řekl Thilenius doslova: "Podívejte se, já jsem Němec. Po posledním rozšíření války - a to není ještě úplně poslední - jsem přesvědčen, že moje země tuto válku prohraje. Tato prohra bude mít rozměry odpovídající rozměrům a rázu této války. Tedy bych měl mít více důvodů k neusmívání nežli vy, jehož země bude mezi vítězi se všemi důsledky."

Tehdy jsem myslel, že se vidíme naposledy. Nebylo tomu tak. Thilenius se najednou objevil v Praze v roce 1964, kdy přijel jako redaktor "Süddeutsche Zeitung" sondovat jako jeden z prvních možnosti normalizace našich styků s NSR. Jak mi tehdy řekl, byl spokojen s rozhovory s našimi činiteli a měl v roce 1965 sem přijet opět. Po ohlášení jeho nové cesty do Prahy přišel najednou telegram, že pro nemoc cestu odkládá, pak nastalo mlčení, přerušené až nekrologem šéfredaktora H. Proebsta v „Süddeutsche Zeitung“. V nekrologu se vyzdvihly Thileniovy zásluhy ve hnutí odporu proti Hitlerovi, výslovně se konstatovalo, že Thilenius mohl po válce jet do Prahy s čistým svědomím antinacisty. Zemřel prý náhle a zcela nečekaně pár hodin před cestou do Prahy - divná smrt, která mi zůstala záhadou. Thilenius mi po válce také řekl, jak s Völckersem zablývali Neurathovi jeho slabost vůči Frankovi.

Vyslanec Völckers a Thilenius přede mnou nezakrývali své opovržení vůči našim žurnalistům, kteří byli získáni nacisty, používali pro ně označení "vaši stoprocentní" nebo "národní hrdinové". Ale v roce 1941 jsem zažil scénu, kdy dokonce i opatrní a slabošský Neurath dal průchod svému opovržení. Do Prahy přijela nějaká významná návštěva a Neurath uspořádal v Černínském paláci večeři pro vedoucí činitele protektorátu a po večeři recepci, na níž podle přání Frankova pozval také jedenáct nacisty získaných žurnalistů a Emanuela Moravce. Přišli všichni současně a po jednom vcházeli do první místnosti, kde hosty vítal

Neurath, za nímž stál vyslanec Völckers se mnou. Neurath každému podal ruku, poslední šel Emanuel Moravec. Když i ten už minul, obrátil se Neurath k nám dvěma a pln ironie prohodil: "A teď, jak pochopíte, pánové, musím si jít umýt pořádně ruce."

Koncem srpna 1941 jsem odjel s manželkou na Moravu, kde jsem po dohodě s Eliášem si chtěl prohlédnout také hranici mezi protektorátem a Slovenskem v Beskydech, zjistit, jak je hranice hlídána. Pěšky a na kole jsme prošli a projeli Beskydami, na hranici jsme si vyšli dvakrát. Po prvé jsme šli téměř nepoužívanou lesní stezkou, kde neznámý náš předchůdce v pravidelných intervalech vyryl do kůry stromů začátek anglické hymny "Good save the King". Německé hlídky měly kasárna v bývalé Třeščíkové chatě, hranice byla z obou stran pečlivě hlídána.

Vrátil jsem se do Prahy v pohnutých dnech, kdy na jedné straně propukl bojkot zaprodaného českého tisku, k němuž vyšel popud z londýnského rozhlasu, na německé straně K. H. Frankem byla stejná vina však přičítána Eliášovi.

Co však zvláště přitížilo Eliášovi byla známá "chlebíčková aféra" - Eliášovo setkání s českými redaktory, získanými nacisty. Jednalo se vlastně stále o tutéž věc - tato skupina vyžadovala si hlučně a vytrvale právo na hlavní slovo v řídicí skupině Národního souručenství a také vliv na vládu, v níž jejich požadavky prosazoval ministr Krejčí. Eliáš, aby této trapné schůzce dal snesitelnější ráz, rozhodl se pozvat je na čaj, k němuž také pozval mne. Já jsem se omluvil tím, že jednak tisk nespadal do kompetence mého odboru, jednak Eliášovi byly známy pocity osobního odporu, který jsem stejně jako on měl k této skupině. Proto z vlastního poznání nic o této aféře nemohu říci než to, že byla jaksi hřebíčkem do rakve Eliášovy, jak jsem pocítil z rozhovoru s Völckersem.

Když jsem se vrátil s manželkou z Beskyd, podal jsem zprávu Eliášovi - hranice byla hlídána z obou stran, kromě toho zde přicházel v úvahu fakt, že jak Eliáš, tak já jsme pro slovenské luďáky byli lidmi z nouzovské schůzky českých ministrů v neděli 12. února 1939. Na této schůzce v nouzovských lesích, organizované Eliášem, který však nepozval na ni ministerského předsedu Berana, ministra zahraničí Chvalkovského, ministra národní obrany Syrového a ministra vnitra dr. Fischera, Eliáš přednesl svůj návrh na zákrok na Slovensku proti oněm luďáckým činitelům, kteří byli zřejmě v cizích službách (při zachování plné slovenské autonomie měli být nahrazeni zase luďáky loyálními k republice) a já ho podepřel zahraničně politicky - nemohli jsme tedy očekávat od luďáckého režimu žádné ohledy.

V polovině září jsme oba cítili, že už se skutečně připozdívá, měli jsme pocit, že už mnoho času nám nezbyvá. Ve středu 24. září 1941 časně ráno před úřadem jsem měl obvyklou týdenní hodinu boxu u trenéra Hofreitera v Autoklubu - získal jsem pro tento sport i Eliáše, Uprostřed cvičení zazněl telefon - Eliáš mne velmi naléhavě žádal, abych bez meškání přijel k němu do Kolovratského paláce. Eliáš mi řekl, že téhož rána dostal krajně znepokojující důvěrnou zprávu, že je ve vzduchu radikální proměna poměrů v protektorátě, a proto mne požádal, abych ihned jel do Neurathova kabinetu si ověřit, co je na zprávě pravdivého. Odejel jsem do Černínského paláce, kde v Neurathově kabinetě jsem bohužel místo vyslance Völckerse našel pouze von Hollebena (byl po našem zatčení a odvolání Neuratha odvolán do Berlína a vyšetřován gestapem, po válce byl generálním konzulem v Rostonu a před dvěma roky šéfem protokolu v bonnském ministerstvu zahraničí. Von Holleben byl k nám sice vždy zcela korektní a lidský (jeho manželka neskrývala své antipatie vůči nacismu), byl však nejméně politicky zaměřeni. Když jsem mu položil vhodně formulovanou otázku, řekl mi jen, že podle jich posledních informací, a to neoficiálních, se něco vážného děje v Berlíně, co

souvisí bezprostředně se situací v protektorátě. Neví nic bližšího než to, že věc se rozhodně týká Prahy. Podle něho Frankovo okolí a gestapo jsou velmi nervózní, nakonec mi nemohl nic říci než doporučit, abychom se pro nejbližší dobu vyhnuli všemu, co by si Frank nebo gestapo mohli vyložit jako provokaci. Když jsem se s touto zprávou vrátil k Eliášovi do Kolovratského paláce, mlčel a teprve po chvíli úvahy lakonicky prohodil svůj závěr: Tož Neurath, což znamená také já – je to zcela jasné.

Sbohem Lešku!

Ve čtvrtek dne 25. září 1941 přijel Eliáš jako obvykle ke mně autem do bytu a pak jsme šli pěšky obvyklou cestou do úřadu. Najednou se Eliáš zastavil a pro něj nápadně změkly hlasem se obrátil na mne: "Víš co, Huberte, už skutečně času nezbývá, povečeříme dnes sami dva spolu někde na Malé Straně, naposled" Také skutečně onoho večera jsme večeřeli v zapadlé malostranské hospůdce, kde jsme byli téměř sami. Eliáš přede mnou probíral nahlas, celý svůj život, svá plus i minus a pak na poslední léta ve vládě. Probírali jsme zahraniční i vnitřní vývoj i situaci. Eliáš uvažoval, zda a v čem se on a s nim i my, Havelka a já dopustili chyb i omylů mluvil o své loajální spolupráci s londýnskou emigrací o svém úsilí pomoci organizovat vojenský odboj. Ničeho nelitoval, v tomto okamžiku, kdy už se před ním otevírala chapadla gestapa, věděl že jeho práce nebyla zbytečná. Jsa přesvědčen o tom, že sním bude zatčen jak Havelka, tak i já, ujistil mne, že mohu klidně zapírat své znalosti rádiového spojení s Londýnem i znalostí o odbojových akcích – on nezradí v žádném případě. Kolem půlnoci se vraceli vozem domů; za Eliášovým domem jsme zahlédli dva vozy gestapa, což komentoval Eliáš poznámkou, že se nemýlil v časovém odhadu. Řekli jsme si, že je čas spálit podezřelé věci a doklady. Za mým bytem na rohu ulice stál podobný vůz. Nevím jak páli doklady Eliáš s manželkou já s manželkou jsme to dělali poctivě, tak že mi dnes chybí spousta detailů pro mé paměti a že mi činí potíže chronologické zařazování událostí. Když komisař gestapa Fleischer dělal u mne domovní prohlídku, prohodil k manželce sakrasticky: "To jste museli páli tři noci."

V pátek dne 26. září jsme byli oba tak zaneprázdněni, že jsme byli ve spojení jen telefonicky. V sobotu dne 27. září časně ráno mne volal Eliáš, aby mi sdělil že odjíždí na inspekci začatého úseku dálnice Praha – Brno, vrátí se však jistě ke dvacáté hodině a znovu zavolá, můžeme se sejít odpoledne. To byla naše poslední rozmluva na svobodě v poledně už nevolal, už byl zatčen (zatčeno Havelky a mne následovalo). Nejbližší setkání s Eliášem bylo až na chodbě Pečkárný v oddělení pro velezradu. Eliáš odcházel od výslechu od Fleischera, mne tam přiváděli. Mohl jen říci "buď klidný". A ještě o několik dnů později došlo k poslednímu mému setkání s Eliášem vůbec. Setkání trávající pár vteřin při hromadném sprchování vězňů na Pankráci "Sbohem Huberte" "Sbohem Lešku". A to bylo skutečně naposled v okamžiku tohoto setkání byl Eliáš již odsouzen k smrti.

Rejstřík jmen

Beneš Edvard, Dr., od začátku republiky ministr zahraničí, v roce 1935 zvolen prezidentem republiky, po Mnichově podal demisi a odejel do Londýna, kde řídil akce k znovudobytí samostatnosti. Po válce znovu prezidentem republiky, zemřel 1948.

Beran Rudolf, po A. Švehlovi vůdce agrární strany, v mnichovské krizi pro jednání a dohodu s Henleinem, po Mnichově předseda vlády, po okupaci demisionoval. Za okupace odsouzen nacisty, po válce odsouzen Národním soudem do žaláře, v němž zemřel.

Bubna Mikuláš, člen české katolické šlechty, za okupace po odchodu Dr. Feierabenda do ciziny ministr zemědělství ve vládě Eliášově.

Dittrich Karel, Dr., čs. diplomat, za okupace v předsednictvu min. rady.

Eliáš Alois, Inž., čs. generál. Jako legionář bojoval v Rusku a Francii, na Těšínsku a na Slovensku, zástupce náčelníka gen. štábu, v úřednické vládě po Mnichově ministr dopravy, po demisi R. Berana po okupaci předseda vlády. Okamžitě po odstranění Neuratha a jeho nahrazení R. Heydrichem zatčen gestapem dne 27. 9. 1941 a po několika dnech odsouzen k trestu smrti pro velezradu.

Frank Karl Hermann, poslanec Henleinovy strany, po obsazení republiky státní tajemník v úřadě protektora, jemuž přímo podléhalo gestapo a SS. Po válce odsouzen k smrti a na Pankráci oběšen.

Fleischer G., komisař gestapa v Praze, šéf oddělení pro stíhání velezrady, žije nyní v západním Německu.

Gajda Rudolf, legionář a dobrodruh. Po návratu ze Sibíře zaujímal jistou dobu vysoká místa ve štábu, pak jich byl zbaven v souvislosti s politickou činností. Gajda byl zakladatelem a vedoucím činitelem české fašistické strany. Po válce souzen Národním soudem.

Gregory W., von, před válkou tiskový atašé německého vyslanectví v Praze, za okupace šéf tisku v úřadě protektora.

Hácha Emil, Dr., před válkou prezident Nejvyššího správního soudu, po odchodu dr. Beneše do exilu zvolen prezidentem republiky. V této funkci podepsal dne 14. března 1939 v Berlíně prohlášení, jímž vložil osud našeho národa do Hitlerových rukou. Zemřel ve vyšetřovací vazbě v roce 1945.

Hencke Andor, německý diplomat, před válkou legační rada na vyslanectví v Praze, po Mnichově správce vyslanectví za světové války státní podtajemník v berlínském ministerstvu zahraničí.

Hladký Jaroslav, sociální demokrat a zástupce kladenských dělníků za okupace, po zatčení Eliášově rovněž zatčen gestapem, po válce poslanec KSČ.

Chvalkovský František, Dr., čs. diplomat, vyslanec v Tokiu, Berlíně o Římě. V říjnu 1938 jmenován ministrem zahraničí. doprovázel dr. Hochu do Berlína dne 14. března 1939, po okupaci vyslanec protektorátu v Berlíně, zastřelen v autě na silnici v Německu americkým stíhačem v roce 1944.

Ježek J., čs. generál četnictva, za okupace ministr vnitra ve vládě Eliášově.

Jína Jan, Dr., čs. diplomat, vyslanec, šéf kabinetu ministra dr. Krofity. za okupace činný v odboji, vězněn gestapem. Po válce šéf politické kanceláře presidenta dr. Beneše.

Kareš A., za okupace intendant Českého rozhlasu.

Kennan George, americký diplomat, po Mnichově správce amerického vyslanectví v Praze, po válce šéf amerického plánovacího úřadu pro zahraniční politiku, velvyslanec v Moskvě a Bělehradě, nyní ředitel historického ústavu university v Princetonu.

Klumpar Vladislav, před válkou ředitel sociální pojišťovny, v úřednické vládě sestavené na podzim 1938 ministr sociální péče, za okupace spolupracovník gen. Eliáše.

Krychtálek R., český žurnalista za okupace získaný nacisty. Po válce odsouzen Národním soudem k smrti.

Marossy - De Mengelle František, maďarský diplomat, na začátku své kariéry působil v Bruselu.

Mastný Vojtěch, Dr., čs. diplomat, vyslanec v Londýně, Římě a Berlíně.

Matěcha Oldřich, sociálně demokratický odborář, místopředseda Národního souručenství v jeho prvním období, v tutéž dobu byl jmenován ředitelem Dělnického rozhlasu.

Motatov Vjačeslav, sovětský ministr zahraničí a ministerský předseda v stalinském období.

Moravec Emanuel, čs. plukovník gen. štábu a profesor na vojenské škole. Vojenský publicista, jeho články přinášely hlavně Lidové noviny, za okupace získán nacisty k spolupráci, po zatčení Eliášově byl ministrem školství. Zabit na ulici při revoluci v Praze 1945.

Neurath Konstantin, von, německý diplomat, před válkou ministr zahraničí, na jaře 1938 při čistce v řadách generálů Hitlerem odstraněn a nahrazen Ribbentropem, po okupaci republiky jmenován protektorem, odstraněn dne 27. 9. 1941 a nahrazen R. Heydrichem. Odsouzen do žaláře norimberským soudem, po odpykání trestu propuštěn, již zemřel.

Proebst H., vedoucí redaktor německého deníku Die Suddeutsche Zeitung, vycházejícího v Mnichově, smýšlením protinacista.

Strachvic Hugo, člen strany lidové, místopředseda Národního souručenství v prvním jeho období za okupace.

Thilenius Richard, Dr., německý diplomat, za okupace osobní tajemník v. Neuratha, a to až do června 1941, kdy gestapem odstraněn do Rumunska. Člen hnutí odporu proti Hitlerovi.

Teleky P., hrabě, maďarský státník, ministerský předseda v roce 1941, spáchal sebevraždu, když Hitler donutil Maďarsko k vojenské akci proti Jugoslávii.

Werner Robert, šéf světového obilního koncernu Bunge-Bom, čs. honorální konzul v Antverpách.